

A KULTÚRA MEGŐRZÉSE

L. SIMON László: *A megőrzés kultúrája. Esszék.* Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Alapítvány, Budapest, 2023. 230 oldal, 2800 Ft

A teljes elmúlás elgondolhatatlan – L. Simon Lászlót saját bevallása szerint Balázs Béla 1908-ban megjelent *Halálesztikájának* ez a gondolata mozgatta mindig is élete során, elsősorban természetesen alkotóként, ahogyan arról legújabb esszékötetének *Miért írok?* című kezdő írásában is részletesen vallott. Az író 2021-es, a Petőfi Irodalmi Múzeumban megrendezett jubileumi estjén elhangzott beszéd egyszerre megrázó és fel-emelő, mivel nem kisebb a tétje, mint hogy számot vessen eddigi pályájával, egyben fel is mutassa, pontosan mi is az a felismert küldetés, aminek jegyében egyébként – amolyan 21. századi reneszánsz emberként – az élet megannyi területén egyszerre bizonyítja, hogy az elmúlást nem csak a szorosabb értelemben vett alkotással lehet kijátszani. A még mindig csupán 51 esztendő L. Simon azt állítja önmagáról, nem bír lán-goló tehetséggel, és ezt elfogadta, sőt előnyre kovácsolta. Egy író-költő önmagáról alkotott ítélete gyakran súlyosabb, mint az utókoré, a jelenkor gyakran egyenesen értetlenül áll bizonyos műalkotásokkal szemben, ezért legalábbis érdemes félretennünk a szerző eddigi írói életművének megítélését, és inkább arra érdemes koncentrálnunk, hogy e val-lomásból milyen egzisztenciális erő kerekedett az évek során, ami miatt szinte minden kortárs magyar kultúrával foglalkozó magyar tudja, kicsoda L. Simon László.

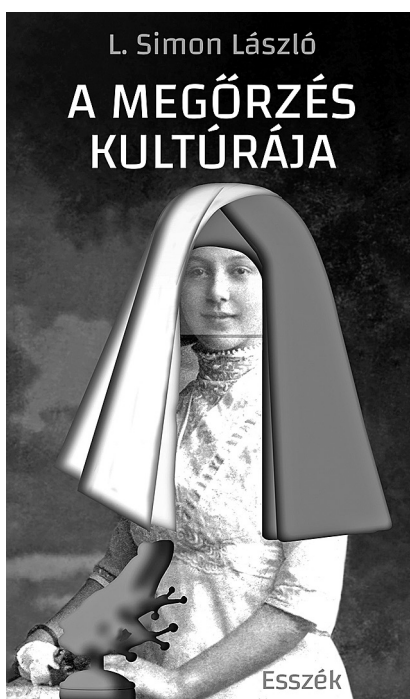
A *megőrzés kultúrája* című esszékötet csak nyomokban tartalmaz a fentiekhez hasonló vallomásos elemeket, ám ez a felütés alkalmas arra, hogy rajta keresztül megértsük, miért tartja fontosnak L. Simon,

hogy gróf Klebelsberg Kunó kultúrpolitikája, a magyar múzeumi szakma aktuális helyzete vagy éppen drMáriás közéleti festményei kapcsán kifejtse gondolatait. L. Simon sokoldalúsága, tettereje és alkotóvágya az elégedetlenségből fakad, amit ő „valóságos felhajtó erőként” értelmez, szemben az egyébként sokakra jellemző, magyaros panaszskultúrával, amiből valóban ritkán terem új gondolat. Az élet és a sors szabta határok felismerésüket követően felszabadítják az egyént,

és arra ösztökélik, hogy a maga eszközeivel megtalálja azokat a módokat, hogyan lépje át saját egzisztenciális korlátait, méghozzá transzcendentális eszközökkel. Ez az alkotás maga, ami L. Simon esetében – saját biográfiája felől olvasva feltételezett felfogását – jóval szélesebben értelmezendő, mint pusztán egy mű létrehozása. Alkotásnak számít a közösség érdekében végzett tevékenység éppúgy, mint a családi hagyományok tovább adása saját gyermekeinek, vagy éppen a természet és az ember együttműködéséből létrejövő bor, amit maga is termel.

Az esszéista L. Simon munkássága idén vált nagykorúvá, hiszen első esszéköte, a *Hidak a Dunán* 2005-ben jelent meg. Ebben még erős volt a családtörténeti vonal, a szerző családjának

hídvérő-utász identitása, amely L. Simonról is elmondható metaforikus értelemben. Második esszéköte, a 2007-ben megjelent *Versenyhátrány. A (kultúr)politika fogságában* már a szisztematikus kultúrpolitikai építkezés jegyében született, hiszen az írások nagy része az akkor regnáló balliberális kormányok kulturális intézményrendszerét sújtó intézkedéseiről szóltak.

A múzeumi világ mint szívügy végighúzódik a 2010-es *A római szekér. Kulturális politika – politikai kultúra* című (egyben második kultúrpolitikai) kötetén is, amelyben a Gyurcsány-kormányok kulturális területen végzett munkáját bírálta. Jelen kötetből sem hiányzik a bírálat, igaz, ez a múzeumi szféra régóta húzódo problémáinak listázásán túl már a kivezető útírányt is meg kívánja adni. *A nemzet múzeumai* című, Virágos Gáborral közösen jegyzett, szakpolitikai igényű értekezésben (ami eredetileg a *Kommentár* 2021/2. számában jelent meg) nemcsak az aktuális jogszabályi környezet-ről, hanem a működési hiányosságok és szakmai szét-töredezettség mögött meglévő történeti adottságokról is beszél. Írásában L. Simon és Virágos rámutat, hogy az egyik legfontosabb hiányossága a magyar múzeumi világnak, hogy hiányoznak belőle „a szuperprodukciók, a friss és megújuló tartalmak és minden tekintetben sikeres kiállítások”. Felhívják arra is a figyelmet: egyáltalán nem jó irány, hogy például Budapesten egyre jobban teret nyernek az alacsony minőségű, közönség-csalogató álkiállítások, amelyek nem hordoznak valódi kulturális tartalmat, csak a városba érkező turistáknak adnak valamilyen globális attrakcióérzést. Meglátásuk szerint a következő évtized legnagyobb kultúrpolitikai kihívása, hogy a múzeum, mint intézménytípus miként őrizhető és újítható meg, hogyan igazítható a múzeum a változó világ szabta igényekhez, és miként lehet újrapozicionálni a digitális térben.

Egy másik írásában már, amely a kötet címéül is szolgál, **L. Simon László világos kultúrpolitikai prioritások mellett tör lándzsát.** Úgy fogalmaz, hogy „a következő négy évben önazonosságunk őrzésén és folyamatos erősítésén túl tehát a tradicionális kulturális intézményrendszer, s különösen a vidéki múzeumok szellemi és anyagi feltőkésítésére kell fordítanunk a figyelmünket és a látványos gazdasági növekedés okozta költségvetési többletbevételeket. Már amennyiben nem ír mindent felül a szomszédunkban zajló háború és annak gazdasági következménye.” Rögtön hozzá is tehetjük, hogy egyelőre úgy fest, a gazdasági helyzet legalábbis arra kell, hogy készítse a kultúráról gondolkodókat, hogy ne a korábbi konjunktúra forrásbőségéből kiindulva gondolkodjanak saját területük átalakításáról, hanem inkább azokat az intézkedéseket szorgalmazzák, amelyek logikus szervezéssel, leleménnyel, vagyis végső soron alkotó energiák bevonásával megoldhatók. Ebből a szempontból is kissé ironikus

megidézni a már említett 2007-es *Versenyhátrány* című kötet mottóját, amiben a szerző Klebelsberget idézi, aki szerint „ma, amikor kezünk annyi téren kötve, a szellem régióiban ellenben korlátlanul cselekedhetünk, éppen a nagy kulturális erőfeszítéseknek van most itt az ideje”.

L. Simon nem véletlenül nyúl rendszeresen a két világháború közötti időszakot meghatározó kultúrpolitikushoz, ha inspirációt kíván keresni az alkotáshoz. Bár aligha lehet párhuzamot vonni a Trianon utáni nemzeti depresszió és a jelenkor globális relativizmusa okozta romboló hatások között, de a külső, szorongató körülményeket ma is egyre több irányból – a tömegkultúrából, a giccs vagy akár a közösségi média és a mesterséges intelligencia felől – is érezhetik azok, akik a kultúrával foglalkoznak. Mégis – T. S. Eliotot idézve, akinek az *Egy keresztény társadalom eszméje* című, 2021-es kiadású magyar fordításához írott előszavát is e kötetbe foglalta – a kultúra az, amely „érdemessé teszi az életet arra, hogy megéljük”, tehát minden erővel tenni kell azért, hogy *a megőrzés kultúráján túl a kultúra megőrzése is feladatunkká váljon.* Más szempontból sem véletlen, hogy rendszeresen idézi Klebelsberget: az 1932-ben, mindössze 56 évesen elhunyt politikus példaként is szolgálhat mindenki számára, akit L. Simonhoz hasonlatosan az alkotás vágya hajt. *A Klebelsberg 100* emlékülésen elhangzott beszédében a szerző idézi Klebelsberg kortársát s nem mellesleg államtitkárát, Kornis Gyulát, aki szerint a gróf „a munkában látta meg az egyéni és nemzeti élet lényegét”. A munka viszont nem más, mint az alkotás folytatása sokkal operatívabb és profánabb eszközökkel, de végül is ennek érvényre juttatása is hasonló alázatot, víziót, állóképességet kíván meg, mint bármilyen alkotómunka.

A megőrzés kultúrája című esszékötet szövegei külön-külön nem tűnnek személyes szövegeknek, azonban ezek egymás mellé szerkesztve világosan felvázolják azt, hogy miért válhat egy gondolkodó ember számára élethosszig tartó küldetés a kultúra ügye. Bár e helyütt nincs rá lehetőség, hogy részletesebben is kitérjünk a kötetbe szerkesztett kiállításmegnyitók vagy írótabori felszólalások humorára is, de arra felhívhatjuk a figyelmet, hogy ez a mindezen írásokból kirajzolódó kaleidoszkópszerű kép nemcsak a tennivalókról ad nekünk leírást, hanem arról is, ahogyan az átélés és továbbadás kettőse között érdemes a kultúra ügyéhez közeledni.

SZALAI ZOLTÁN